

Serbian

Информативни лист 1

Разумевање онеспособљености у Аустралији

Овај информативни лист је припремила AMPARO Advocacy да људима из културолошки и језички различитих заједница пружи преведене информације о онеспособљености (disability).

1. Шта је онеспособљеност?
2. Онеспособљеност у Аустралији
3. Врсте онеспособљености
4. Рано добијање помоћи
5. Добијање подршке која вам је потребна
6. Где добити помоћ
7. Промене услуга за онеспособљеност
8. Преводиоци
9. Добијање помоћи да се искаже мишљење

1. Шта је онеспособљеност?

Особа може да има онеспособљеност ако јој је тешко да води бригу о себи, да хода или се креће, да чује, види или јасно размишља, или да учи. Тој особи може да буде тешко да обавља свакодневне активности.

Узрок **о неспособљености** може бити несрећа, траума, болест или нешто са чиме се особа родила. Онеспособљеност је обично дуготрајна и стална, и траје током целог живота. Зато онеспособљеност није болест која траје неколико месеци или сломљена кост која ће да зарасте.

На способности особе може да утиче начин на који други мисле о њој (понашање) и физичко окружење као, на пример, да ли особа може да се креће по кући, на радном месту или у заједници, да ли може да користи јавни превоз и како је третира њена заједница.

2. Онеспособљеност у Аустралији

У Аустралији особе са онеспособљеностима имају иста права и дозвољено им је да раде исте ствари као други људи у заједници. На пример, оне имају право да буду третиране праведно, да уче и раде, да изаберу где ће и како да живе.

Људи са онеспособљеностима могу да имају добар живот, да остварују своје циљеве и снове, и да се укључе и доприносе заједници. Људи са онеспособљеностима имају много јаких страна и способности, и могу да науче нове вештине.

Особе са онеспособљеностима желе да буду укључене у све области породичног и живота у заједници, и закони Аустралије им помажу у томе. У Аустралији је противзаконито да се дискриминише особа са онеспособљеношћу.

Имати онеспособљеност може да значи да та особа прави неке ствари на другачији начин и да јој можда требају друге врсте помоћи. Тој особи би можда требала помоћ:

- да се тушира или купа
- да се облачи
- да легне и устане из кревета
- да говори и да је људи разумеју
- да обавља куповину
- да се укључи у заједницу
- да одлази на посао или на медицинске прегледе
- да купује опрему као што су инвалидска колица
- да води бригу о свом дому и да има добар живот

3. Врсте онеспособљености

Интелектуална онеспособљеност

Лица са интелектуалном онеспособљеношћу могу да имају више тешкоћа него други људи при учењу нових ствари, решавању проблема, да се концентришу и памте. Најчешћи разлози за то су-

- Урођена неспособност
- Проблеми за време трудноће (на пример, недобијање довољно кисеоника)
- Здравствени проблеми
- Немање довољно хране или недобијање добре медицинске неге

Физичка онеспособљеност

Физичка онеспособљеност утиче на телесне функције особе или њену способност да се креће - на пример, да хода или да контролише мокрење. Или може да утиче на неки део тела - на пример, да нема ногу или руку. Постоји много разлога за физичку онеспособљеност – особа може да је рођена таква, да је доживела несрећу или као последицу болести. У физичку онеспособљеност спада повреда кичме, церебрална парализа и мултипла склероза.

Неуролошка онеспособљеност

Неуролошка онеспособљеност утиче на начин на који мозак обрађује информације и комуницира са остатком тела - на пример, на говор, размишљање и кретање. Особа може да је рођена таква, да буде онеспособљена касније у животу или у несрећи.

Ментална болест

Људи са менталном болешћу могу да имају тешкоће у вези са начином на који размишљају, осећају или се понашају, што може да утиче на њихове односе, радну способност или живот. На пример, особа може да има тешку депресију која утиче на њену способност учешћа у свакодневном животу. То може да утиче на њене односе, рад и животне радости.

Онеспособљеност чула

То укључује губљење слуха и погоршан вид или говор.

Задобијена повреда мозга

Задобијена повреда мозга је свака повреда мозга која се десила после рођења. То може да буде

последица саобраћајне, спортске или друге врсте повреде, можданог удара, тумора на мозгу, алкохола, коришћења дроге или тровања. Ефекти задобијене повреде мозга могу да буду мали и краткорочни или тешки и доживотни.

Аутизам

Особе са аутизмом могу да имају тешкоће са језиком или са комуницирањем и учењем друштвених способности, и могу да буду осетљиве на звукове, додир, укусе, мирисе, светлост или боје.

4. Рано добијање помоћи

Ако мислите да ваше дете има онеспособљеност, добијање помоћи што је пре могуће може да помогне детету да расте и да се развија, и може да значи да ће му требати мање помоћи касније.

Рано добијање помоћи може да помогне породицама да разумеју онеспособљеност њиховог детета и да му обезбеде добру негу.

5. Добијање подршке која вам је потребна

Неким особама са онеспособљеношћу и њиховим породицама је тешко да добију помоћ која им је потребна. Важно је да разумете о којој се онеспособљености ради. Можете да разговарате са вашим доктором о томе како да дознате да ли имате онеспособљеност. Постоје услуге и службе за подршку које могу да помогну особама са онеспособљеношћу и њиховим породицама.

6. Где добити помоћ

Ако живите у Квинсленду, а вама или члану ваше породице треба помоћ одмах, можете да се јавите на 13 74 68 и да затражите да о вашој ситуацији разговарате са неким из Службе за онеспособљеност - Disability Services.

7. Нове промене подршке људима са онеспособљенистима

У следеће три године ће доћи до великих промена и побољшања у вези са тим како људи са онеспособљеношћу и њихове породице могу да добију потребну подршку. Можете да budete у току тако што ћете посећивати интернет страницу National Disability Insurance Scheme на www.ndis.gov.au или ако им се јавите на 1800 800 110 или на 131 450 ако вам треба преводилац.

8. Да ли вам треба преводилац или преведене информације?

Све службе које финансира Влада Квинсленда морају да обезбеде преводиоце када су потребни, а ви можете да тражите преводиоца. Национална шема за осигурање онеспособљености (National Disability Insurance Scheme) такође обезбеђује преводиоце.

Преводиоци су обучени и морају ваше податке да чувају у тајности. Службе такође треба да вам дају информације на начин који ви можете да разумете. На пример, ви можете да тражите да преведу информације на ваш језик.

9. Помоћ заступника

Ако вам треба помоћ да би исказали шта вам је потребно, можда можете да добијете помоћ од неке заступничке агенције.

У Квинсленду можете да се јавите:

AMPARO Advocacy (Brisbane)	3354 4900
Capricorn Citizen Advocacy (Rockhampton)	4922 0299
Gold Coast Advocacy	5564 0355
Independent Advocacy Townsville	4725 2505
Ipswich Regional Advocacy Service	3281 6006
Mackay Advocacy Inc	4957 8710
Queensland Advocacy Incorporated	3844 4200
Rights In Action Incorporated (Cairns)	4031 7377
Speaking Up For You (Brisbane/ Caboolture)	3255 1244
Sunshine Coast Citizen Advocacy	5442 2524
The Advocacy and Support Centre (Ipswich)	3812 7000
The Advocacy and Support Centre (Toowoomba)	4616 9700
People with Disability Australia (Bundaberg, Fraser Coast, Logan, Mt Isa, Sunshine Coast)	1800 422 015

У реду је жалити се

Запамтите, ако вам је речено да ступите у контакт са неком организацијом, али вам она не помогне, у реду је да се вратите и затражите бољу помоћ или да се жалите.

Ако осећате да сте дискримисани због ваше културе или онеспособљености, можете да се јавите Комисији против дискриминације Квинсленда (Queensland Anti-Discrimination Commission) на 1300 130 670.

Ове информације је припремила AMPARO Advocacy Inc. Иако је посвећена дужна пажња да би се обезбедило да су информације тачне у време објављивања, циљ овог материјала је да пружи општу слику која може да није тачна, одговарајућа или целовита за вашу ситуацију. Веома је препоручљиво потражити даље индивидуалне савете.

Датум: Август 2015

53 Prospect Road, Gaythorne, QLD 4051
PO Box 2065, Brookside Centre, QLD 4053
www.amparo.org.au info@amparo.org.au

phone 07 3354 4900
Interpreter Service 131450